

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

7 MARS 1950.

PROJET DE LOI

modifiant les chapitres Ier et III du Titre V
du Livre Ier du Code civil.

PROPOSITION DE LOI

relative à l'exercice de la puissance paternelle
et modifiant les articles 373, 374, 222, 384, 389,
148 et 152 du Code civil.

RAPPORT

FAIT, AU NOM DE LA
COMMISSION DE LA JUSTICE ⁽¹⁾,
PAR M. VANDE WIELE.

MESDAMES, MESSIEURS,

Deux textes se sont trouvés soumis en même temps à votre Commission de la Justice :

1° le projet du Gouvernement déjà approuvé par le Sénat;

2° une proposition de Mme De Riemaecker-Legot ayant pour objet partiel certains des articles déjà traités par ce premier projet.

Il s'agissait de confronter immédiatement ces textes, et c'est de cette confrontation qu'est issu celui dont la Com-

(¹) Composition de la Commission : M. Joris, président; MM. Charloteaux, Charpentier, De Gryse, De Peuter, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Descampe, du Bus de Warnaffe, Héger, Lambotte, Oblin, Roppe. — Mme Blume-Grégoire, MM. Bohy, Collard, Craeybeckx, Mme Fontaine-Borguet, MM. Hossey, Housiaux, Soudan. — Janssens, Sabbe, Vande Wiele. — Demany.

Voir :

30 (1948-1949) : Projet transmis par le Sénat.
110 : Proposition de loi.

7 MAART 1950.

WETSONTWERP

tot wijziging van de hoofdstukken I en III van
Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek.

WETSVOORSTEL

betreffende de uitoefening van de ouderlijke macht
en tot wijziging van de artikelen 373, 374, 222,
384, 389, 148 en 152 van het Burgerlijk Wetboek.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE ⁽¹⁾, UITGEBRACHT
DOOR DE HEER VANDE WIELE.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Twee teksten werden tegelijk aan uw Commissie voor de Justitie onderworpen :

1° het regeringsontwerp dat reeds door de Senaat werd goedgekeurd;

2° een voorstel van Mevr. De Riemaecker-Legot dat gedeeltelijk betrekking heeft op sommige reeds in dit eerste ontwerp behandelde artikelen.

Beide teksten moesten dus worden vergeleken en uit deze vergelijking is de tekst gesproken waarvan de

(¹) Samenstelling van de Commissie : de heer Joris, voorzitter; de heren Charloteaux, Charpentier, De Gryse, De Peuter, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Descampe, du Bus de Warnaffe, Héger, Lambotte, Oblin, Roppe. — Mevr. Blume-Grégoire, de heren Bohy, Collard, Craeybeckx; Mevr. Fontaine-Borguet, de heren Hossey, Housiaux, Soudan. — Janssens, Sabbe, Vande Wiele. — Demany.

Zie :

30 (1948-1949) : Ontwerp overgemaakt door de Senaat.
110 : Wetsvoorstel.

mission vous propose l'adoption; il emprunte au projet du Gouvernement, les articles 150, 151, 152 et 173 nouveaux, soit la totalité du dit projet, exception faite de l'article 148, pour lequel a été estimé préférable le texte de la proposition Mme De Riemaeker-Legot.

Les motifs de l'un et l'autre sont clairement exposés dans les développements déposés par leurs auteurs; en voici l'essentiel :

Art. 148.

Cet article détermine les droits respectifs des parents dans le consentement au mariage de leurs enfants mineurs.

Pour le Code civil, la prédominance du père est absolue, l'avis de la mère est sans influence.

Le projet du Gouvernement proposait une exception : en cas de divorce ou de séparation de corps et de biens, la prédominance serait attachée au droit de garde.

Ses raisons : celles que souligne également Mme De Riemaeker dans son projet : le droit absolu du père fut autrefois, en cas de séparation des époux, exercé trop souvent dans la seule intention de compliquer la vie de la mère; de plus, le mariage est un acte trop important pour qu'il soit contracté sans qu'il puisse être tenu aucun compte de l'avis de la mère.

Raisons justes, mais le projet du Gouvernement n'en a pas tiré toute la suite logique, car elles commandent des réformes dans bien d'autres cas que ceux de séparation légalement consommée aux torts et griefs du père, et dans ces cas même, c'est aller trop loin que de transmettre tous les droits à la mère. C'est pourquoi, dans l'article 6 de son projet, Mme De Riemaeker propose une solution applicable à tous les cas : c'est l'égalité absolue des époux dans le droit de veto avec recours possible de celui qui a consenti et donc, contrôle du tribunal.

La solution est simple, claire et juste, mais est-elle en même temps pratique et opportune au point de vue familial ?

Pratique, elle l'est; la procédure proposée, celle de l'article 152, est simple et rapide. Son introduction appartient à celui des parents qui apparaît comme demandeur.

Opportune, elle l'est, car — et ceci rencontre les deux objections soulevées — elle ne menace pas l'entente familiale et ne risque pas d'imposer des délais injustifiés, avant décision définitive.

1° Quant à l'entente familiale, la Commission a constaté que le procès en fait surgira là seulement où la rupture préexiste, et pour les très rares autres cas, l'entente souffrira moins d'une libre discussion éventuellement tranchée par un tiers impartial, que de l'exercice arbitraire d'un droit absolu, méconnaissant absolument le sentiment, la volonté et les droits du conjoint;

2° Quant aux délais de procédure de l'article 152, ceux-ci sont très brefs, et comme tels ne sont pas un mal; d'autre part, en certains cas, ceux où une mainlevée du veto paternel sera justifiée, elle écourtera sensiblement un autre délai : l'attente dans une fausse situation, jusqu'à la majorité.

Commissie U de aanneming voorstelt; hij neemt uit het Regeringsontwerp de nieuwe artikelen 150, 151, 152 en 173 over, hetzij dit ontwerp in zijn geheel met uitzondering van artikel 148, waarvoor zij de tekst van het voorstel van Mevr. De Riemaeker-Legot verkoos.

De redenen tot staving van het ene zowel als van het andere worden klaar uiteengezet in de toelichting die door de indianers er van werd verstrekt; hierna volgt het essentiële er van :

Art. 148.

In dit artikel worden de wederzijdse rechten van de ouders bepaald in zake toestemming in het huwelijk van hun minderjarige kinderen.

Volgens het Burgerlijk Wetboek, heeft de vader een volstrekt overwegende invloed, terwijl het oordeel van de moeder van geen tel is.

In het Regeringsontwerp werd een uitzondering voorgesteld : wanneer de ouders uit de echt of van tafel en bed gescheiden zijn, zou de overwegende invloed verbonden zijn aan het recht van bewaring.

Als redenen worden dezelfde aangegeven als deze waarop Mevr. De Riemaeker insgelijks de nadruk legt in haar voorstel : het volstrekt recht van de vader werd vroeger, bij echtscheiding, maar al te vaak uitgeoefend met het inzicht, het de moeder lastig te maken. Bovendien, is het huwelijk een te belangrijke handeling opdat het zou worden aangegaan zonder dat geen rekening zou kunnen gehouden worden met de mening van de moeder.

Dit zijn billijke redenen, doch in het Regeringsontwerp wordt er niet al het logisch gevolg uit getrokken, daar zij hervormingen opdringen in veel andere gevallen dan bij wettelijk tegen de vader uitgesproken scheiding, en zelfs in die gevallen zou men te verre gaan door alle rechten over te dragen op de moeder. Om die reden, zet Mevr. De Riemaeker, in artikel 6 van haar voorstel, een oplossing vooruit die voor alle gevallen kan gelden, nl. de volstrekte gelijkheid van de echtgenoten ten opzichte van het vetorecht, met mogelijk beroep vanwege diegene die zijn toestemming heeft verleend, en dus controle door de rechtbank.

Die oplossing is eenvoudig, klaar en rechtvaardig; doch men vraagt zich af of zij tevens praktisch en wenselijk is in familiaal opzicht.

Practisch is zij voorzeker; de bij artikel 152 voorgestelde rechtspleging is snel en eenvoudig. De inleiding er van berust bij diegene der ouders die als eiser optreedt.

Zij is wenselijk daar zij — en dit weerlegt de twee aangehaalde bezwaren — geen bedreiging uitmaakt voor de verstandhouding in het gezin, en niet het gevaar insluit, ongerechtvaardigde termijnen op te leggen vóór de eindbeslissing.

1° Wat de familiale verstandhouding betreft, stelde de Commissie vast dat het geding zich in feite alléén daar zal voordoen waar de breuk reeds bestaat, en dat, in de andere zeer zeldzame gevallen, de verstandhouding veel minder te lijden zal hebben onder een vrije betwisting, desnoods beslecht door een onpartijdige derde, dan onder de willekeurige uitoefening van een absoluut recht waardoor het gevoelen, de wil en de rechten van de echtgenoot volkomen worden miskend;

2° Wat de rechtsplegingstermijnen, voorkomend in artikel 152, aangaat, deze zijn uiterst korte en als dusdanig geen kwade zaak; anderzijds, in sommige gevallen, nl. die waarin opheffing van het vaderlijk veto is gerechtvaardigd, zal zij een andere termijn merkkelijk inkorten, nl. de afwachting, in een valse toestand, tot bij de meerderjarigheid.

Art. 150.

L'unanimité des aïeuls et aïeules sera exigée pour valoir interdiction, exigence sage si l'on considère le trop grand écart d'âge pouvant amener une trop grande différence de mentalité; il est à remarquer d'ailleurs que, déjà le consentement d'un seul aïeul entraînerait autorisation; la réforme se borne donc à assimiler au consentement d'un aïeul celui d'une aïeule.

Art. 151.

La suppression de la nécessité de l'acte respectueux passé les 25 ans s'imposait; à cet âge l'acte respectueux n'est plus qu'une obligation de consacrer une rupture et un empêchement à la reprise ultérieure de bonnes relations

Art. 152 et 173.

L'égalité des père et mère à l'égard des recours possibles n'est que justice et bonne politique, puisqu'il s'agit non tant de l'exercice d'un droit, que d'une protection à l'égard de celui qui fait l'objet d'une sollicitude égale de la part de ses deux auteurs.

* *

C'est en considération de ces raisons que votre Commission de la Justice vous propose à l'unanimité le texte qu'elle a tiré de l'article 6 du projet de Mme De Riemaeker-Legot, quant à l'article 148, et du projet du Gouvernement pour les articles 150, 151, 152 et 173.

TEXTE PROPOSÉ PAR LA COMMISSION.

Article premier.

Les articles 148, 150 et 151 du Code civil, modifiés par la loi du 30 avril 1896, sont remplacés par les dispositions suivantes :

« Art. 148. — Le fils et la fille qui n'ont pas atteint l'âge de 21 ans accomplis ne peuvent contracter mariage sans le consentement de leurs père et mère.

» En cas de dissentiment entre ceux-ci, celui qui a consenti au mariage peut, en se conformant aux règles de procédure prévues par les alinéas 3, 4 et 5 de l'article 152, adresser un recours au tribunal de première instance du domicile ou de la résidence du mineur; le tribunal statue en s'inspirant de l'intérêt du mineur.

» Le dissentiment entre parents peut être constaté par acte notarié, par exploit d'huissier, par procès-verbal dressé par l'officier de l'état-civil ou par lettre de refus adressée à ce dernier.

» Art. 150. — Si le père et la mère sont morts; s'ils sont dans l'impossibilité de manifester leur volonté ou s'ils sont absents, les aïeuls ou aïeules les remplacent.

» S'il y a dissentiment entre ceux-ci, ce partage emporte consentement.

» Ce dissentiment peut être constaté comme il est dit à l'article 148.

Art. 150.

De eensgezindheid van de grootvaders en grootmoeders wordt vereist om als verbod te gelden. Dit is een wijze vereiste wanneer men bedenkt dat een te groot ouderdomsverschil een te groot mentaliteitsverschil ten gevolge kan hebben. Er weze trouwens aangestipt dat reeds de toestemming van een enkel grootouder de machtiging zou medebrengen; de hervorming beperkt zich dus tot de gelijkstelling van de toestemming van een grootmoeder met die van een grootvader.

Art. 151.

De afschaffing van de noodzakelijkheid van de akte van eerbied nadat de ouderdom van vijf en twintig jaar werd bereikt, drong zich op; op die ouderdom is de akte van eerbied nog slechts een verplichting om een breuk te bekrachtigen, en een beletsel voor latere hervatting van goede betrekkingen.

Art. 152 en 173.

De gelijkheid van de vader en de moeder ten opzichte van mogelijk beroep is slechts billijk en beantwoordt aan een goede politiek, vermits het hier niet zozeer de uitoefening geldt van een recht als een bescherming ten opzichte van diegene die het voorwerp uitmaakt van een gelijke bezorgdheid vanwege zijn ouders.

* *

Het is om die redenen dat Uw Commissie voor de Justitie U eenparig de tekst voorstelt die zij heeft ontleend aan artikel 6 van het voorstel van Mevr. De Riemaeker-Legot wat artikel 148 betreft, en aan het ontwerp van de Regering, wat artikelen 150, 151, 152 en 173 aangaat.

TEKST VOORGESTELD DOOR DE COMMISSIE.

Eerste artikel.

De artikelen 148, 150 en 151 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 April 1896, worden door de volgende bepalingen vervangen :

« Art. 148. — De zoon en de dochter die de volle leeftijd van één en twintig jaar niet bereikt hebben, kunnen geen huwelijk aangaan zonder de toestemming van hun vader en moeder.

» Zijn deze het niet eens, dan kan hij die in het huwelijk toestemde, overeenkomstig de onder leden 3, 4 en 5 van artikel 152 bepaalde rechtspleging tegen de weigering beroep instellen vóór de Rechtbank van Eerste aanleg van de woonplaats of de verblijfplaats van de minderjarige; de rechtbank doet uitspraak in het belang van deze laatste.

» Het meningsverschil tussen de ouders kan vastgesteld worden door een notariële akte, door een deurwaardersexploot, door een proces-verbaal opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand of door een brief van weigering aan laatstgenoemde ambtenaar toegezonden. »

» Art. 150. — Indien de vader en de moeder overleden zijn, indien zij in de onmogelijkheid verkeren om hun wil te laten blijken of indien zij afwezig zijn, treden de grootvaders en de grootmoeders in hun plaats op.

» Zijn deze het niet eens, dan geldt dat verschil als toestemming.

» Dit verschil kan vastgesteld worden zoals wordt gezegd in artikel 148. »

» Art. 151. — Les enfants légitimes majeurs, qui n'ont pas atteint l'âge de 25 ans accomplis, sont tenus, avant de contracter mariage, de demander, par un acte respectueux et formel, le consentement de leurs père et mère, à moins que ceux-ci ne soient dans l'impossibilité de manifester leur volonté.

» Cette impossibilité peut être constatée par une déclaration faite conformément à l'article 149. »

Art. 2.

Le deuxième alinéa de l'article 152 du Code civil, modifié par l'article 4 de la loi du 30 avril 1896, est remplacé par la disposition suivante :

« Toutefois, le père et la mère peuvent conjointement, ou isolément, dans les quinze jours de la notification, prendre leur recours contre celle-ci. »

Art. 3.

L'article 173 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

« Le père et la mère et à défaut des père et mère, les aïeux et aïeules peuvent, conjointement ou isolément, former opposition au mariage de leurs enfants, et descendants, encore que ceux-ci aient vingt-cinq ans accomplis. »

Le Rapporteur,

G. VANDE WIELE.

Le Président,

L. JORIS.

» Art. 151. — Meerderjarige wellige kinderen die de volle leeftijd van vijf en twintig jaar niet hebben bereikt, zijn gehouden, alvorens een huwelijk aan te gaan, door een eerbiedige en uitdrukkelijke akte de raad in te winnen van hun vader en van hun moeder, tenzij deze in de onmogelijkheid verkeren om van hun wil te doen blijken.

» Deze onmogelijkheid kan vastgesteld worden door een overeenkomstig artikel 149 gedane verklaring. »

Art. 2.

Het tweede lid van artikel 152 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij artikel 4 der wet van 30 April 1896, wordt door de volgende bepaling vervangen :

» Evenwel kunnen de vader en de moeder, gezamenlijk of afzonderlijk, binnen vijftien dagen na de betekening, er tegen opkomen. »

Art. 3.

Artikel 173 van het Burgerlijk Wetboek wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De vader en de moeder, en bij ontstentenis van vader en moeder, de grootvaders en grootmoeders kunnen, gezamenlijk of afzonderlijk, verzet doen tegen het huwelijk van hun kinderen en nakomelingen, zelfs wanneer deze volle vijf en twintig jaar oud zijn. »

De Verslaggever,

G. VANDE WIELE.

De Voorzitter,

L. JORIS.